

Av. Dr. Eser Rüzgar

**ANONİM ŞİRKETLER HUKUKUNDA
FİNANSAL TABLO VE RAPORLARIN
DENETİMİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	VII
KISALTMALAR.....	XXV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETİN DENETİMİ KAVRAMI

I. DENETİM KAVRAMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ	7
A. Genel Olarak.....	7
B. Denetim Kavramının Tarihsel Gelişimi.....	10
C. Avrupa'da	14
D. Amerika'da.....	18
E. Türkiye'de	20
II. DENETİMİN İŞLEVİ	25
A. Kontrol.....	28
B. Caydırıcılık	28
C. Bilgilendirme.....	29
D. Güvence	31
E. Ekonomik	33
III. DENETİMDE MENFAAT SAHİPLERİ	34
A. Genel Olarak.....	34
B. Şirket.....	36
C. Pay Sahipleri.....	39
D. Alacaklılar	43
E. Çalışanlar	45
F. Şirket Yöneticileri.....	47

G. Bağlı Şirketler	48
H. Yatırımcılar	51
I. Kamu	52
IV. BENZER KAVRAMLAR VE KARŞILAŞTIRILMASI	54
A. Kurumsal Yönetim	54
1. Genel Olarak	54
2. Denetimle Karşılaştırılması.....	57
B. Kurumsal Sosyal Sorumluluk	59
1. Genel Olarak	59
2. Denetimle Karşılaştırılması.....	61
C. Uyum (Compliance)	63
1. Genel Olarak	63
2. Denetimle Karşılaştırılması.....	65
D. İş İnsanı Kararı İlkesi (Business Judgement Rule)	66
1. Genel Olarak	66
2. Denetimle Karşılaştırılması.....	70
E. İç Kontrol.....	71
1. Genel Olarak	71
2. Denetimle Karşılaştırılması.....	72

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE FİNANSAL TABLO VE RAPORLAR

I. TÜRK TİCARET KANUNU'NDA ÖNGÖRÜLEN MUHASEBE DÜZENİ	73
A. Defter ve Belgeler	73
1. Genel Olarak	73
2. Defterlerin sınıflandırılması	74
3. Defter Tutma Yükümlülüğü	75
B. Türkiye Finansal Raporlama Standartları	78

---

1. Genel Olarak	78
2. Finansal Raporlamanın Amacı	79
3. Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri	81
a. Temel Niteliksel Özellikler.....	82
b. Destekleyici Niteliksel Özellikler.....	84
4. Finansal Tablolar ve Raporlayan İşletme	85
5. Finansal Tablonun Unsurları.....	86
6. Finansal Tablolara Alma ve Tablo Dışı Bırakma	91
7. Ölçüm.....	95
8. Sunum ve Açıklama	97
9. Sermaye Kavramları ve Sermayenin Korunması.....	98
C. Türkiye Muhasebe Standartları.....	99
1. Genel Olarak	99
2. Bağımsız Denetime Tabi Şirketler Bakımından	102
3. Bağımsız Denetime Tabi Olmayan Şirketler Bakımından	108
D. Türkiye Denetim Standartları.....	111
II. ANONİM ŞİRKETLERDE FİNANSAL TABLOLAR.....	117
A. Genel Olarak	117
1. Finansal Tablo Kalemlerine İlişkin İlkeler	121
a. Tamlık ve Mahsup Yasağı.....	122
b. Bilançonun İçeriği.....	124
c. Aktifleştirme Yasağı	125
d. Karşılıklar.....	126
e. Dönem Ayırıcı Hesaplar	128
f. Sorumluluk İlişkileri.....	128
2. Finansal Tablolarda Değerleme İlkeleri	129
a. Özdeşlik.....	130
b. İşletme Faaliyetinin Sürekliliği	131
c. Teker Teker Değerleme Yapılması	134
d. İhtiyatlı Değerleme	134

3. Finansal Tabloları Hazırlama Yükümlülüğü ve Zamanı.....	137
4. Dürüst Resim İlkesi	138
5. Finansal Tablo Kullanıcıları.....	143
6. Finansal Tablo Çeşitleri.....	144
7. TMS'ye Uygun Finansal Tablo Hazırlama Esasları.....	145
B. Temel Finansal Tablolar.....	146
1. Bilanço.....	146
a. Bilançonun Tanımı.....	146
b. Bilanço Türleri	149
(1) Ticari Bilanço ve Mali Kâr (Vergi Bilançosu).....	150
(2) Açılış Bilançosu.....	154
(3) Yılsonu Bilançosu.....	154
(4) Tasfiye Bilançosu.....	155
(5) Ara Bilanço	156
c. Hazırlanması.....	158
d. Hesapların Aktifleştirilmesi.....	159
e. Değerleme Yapılması	161
f. Bilanço Şeması.....	163
g. Bilanço Kalemleri.....	166
(1) Aktif Taraf (Varlıklar)	166
(2) Pasif Taraf (Yükümlülükler)	168
2. Gelir Tablosu.....	170
C. Ek Finansal Tablolar	173
1. Fon (Nakit Akım) Tablosu	173
2. Özsermaye (Özkaynaklar) Değişim Tablosu	175
3. Satışların Maliyeti Tablosu	176
4. Kâr Dağıtım Tablosu	176
D. Şirketler Topluluklarına İlişin Finansal Tablolar.....	177
1. Konsolide Finansal Tablolar.....	177
2. Konsolidasyon İşlemleri	180

---

3. Konsolidasyonun İstisnaları.....	181
4. İştirak ve İş Ortaklıklarında Finansal Tablolar	182
III. ANONİM ŞİRKETLERDE RAPORLAR	184
A. Finansal Raporlar	184
1. Yönetim Kurulu Yıllık Faaliyet Raporu	184
a. Genel Olarak	184
b. Yıllık Faaliyet Raporu Hazırlanması.....	185
c. Yıllık Faaliyet Raporu İçeriği	187
d. Şirketler Topluluğundaki Yıllık Faaliyet Raporu	191
e. Yıllık Faaliyet Raporunun Asgari Unsurları Taşımaması ve Yaptırımı	192
(1) Denetime Tabi Olup Olmaması Bakımından.....	195
(2) Yönetim Kurulu Kararının Bir Parçası Olarak “Yıllık Faaliyet Raporu”	195
(3) Genel Kurul Kararına Esas Olarak “Yıllık Faaliyet Raporu”	196
(4) Şirket Yöneticilerinin Sorumluluğu Açısından “Yıllık Faaliyet Raporu”	198
2. Bağlılık Raporu	198
a. Bağlı Şirket Açısından.....	198
b. Hâkim Şirket Açısından	201
c. Bağlılık Raporunun Bağımsız Denetimi.....	204
d. Bağlılık Raporunun Özel Denetimi.....	207
B. Finansal Olmayan Raporlar	209
1. Genel Olarak	209
a. Kurumsal Raporlama.....	213
b. Sürdürülebilirlik Raporlaması	214
c. Kurumsal Sosyal Sorumluluk Raporlaması	223
d. Finansal Olmayan Raporlamanın Hukuki Etkileri	225
2. Komite Raporları	229
a. Genel Olarak	229

b. Denetim Açısından Önem Arz Eden Bazı Komite Çeşitleri	238
(1) Denetim Komitesi.....	238
i. Genel Olarak	238
ii. Görevleri	241
(a) Genel Olarak	241
(b) Finansal Rapor ve Belge Kontrolü	242
(c) Bağımsız Denetimin Gözetimi	242
(d) İç Denetim Fonksiyonu.....	244
(e) Kamuyu Aydınlatma Belgelerinin Kontrolü .	246
(f) Çalışma Biçimi	251
(g) Yapısı	252
(h) Sorumluluğu.....	254
(2) Riskin Erken Teşhisi Komitesi.....	258
i. Genel Olarak	258
ii. Görevleri	263
iii. Yapısı	266
iv. Sorumluluğu.....	266
(3) Kurumsal Yönetim Komitesi.....	267
i. Genel Olarak	267
ii. Görevleri	268
iii. Yapısı	270
iv. Sorumluluğu.....	270
C. Entegre Raporlama	271
1. Genel Olarak	271
2. Uluslararası Entegre Raporlama Girişimleri.....	275
D. Denetim Raporları	277
1. Bağımsız Denetçi Raporu.....	277
a. Genel Olarak	277
b. Finansal Tablolara İlişkin Denetim Raporu.....	281
c. Yönetim Kurulu Yıllık Faaliyet Raporuna İlişkin Denetim Raporu.....	284
d. Riski Erken Teşhisi ve Yönetime İlişkin Denetim Raporu.....	285

2. Sınırlı Bağımsız Denetim Raporu	288
3. Özel Denetçi Raporu.....	289

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİNANSAL TABLO VE RAPORLARIN DENETİMİ

I. DENETİMİN KONUSUNA GÖRE.....	291
A. Finansal Tablo Denetimi.....	291
B. Uygunluk Denetimi.....	292
C. Faaliyet Denetimi.....	293
D. Hile Denetimi.....	294
E. Güvence Denetimi.....	298
II. DENETİMİN KAPSAMINA GÖRE (GENEL / ÖZEL VE DAR / GENİŞ ANLAMDA DENETİM)	300
III. DENETİMİN UYGULANMA ZAMANINA GÖRE (DEVAMLILIK / ARA / SON DENETİM).....	301
IV. DENETİMİN YAPILIŞ NEDENİNE GÖRE (ZORUNLU / İHTİYARİ DENETİM).....	302
V. DENETİMİ YAPAN İRADENİN KONUMUNA GÖRE (İÇ / DIŞ DENETİM).....	303
A. İç Denetim Sistemleri.....	306
1. Denetçi (İhtiyari Organ Olarak).....	306
2. İç Kontrol.....	309
3. İç Denetim.....	314
a. Genel Olarak.....	314
b. İç Denetimin Özellikleri.....	320
c. İç Denetimin Bağlantılı Olduğu Kavramlarla İlişkisi.....	322
(1) Bağımsız Denetim İlişkisi.....	322
(2) Kurumsal Yönetim İlişkisi.....	322
(3) İç Kontrol İlişkisi.....	323

(4) Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeliği ve İç Denetim İlişkisi.....	324
4. Risk Yönetimi.....	328
5. Gözetim.....	330
B. Dış Denetim Sistemleri.....	334
1. Dış Denetçi.....	334
a. Bağımsız Denetim	334
b. Sınırlı Bağımsız Denetim	342
(1) Genel Olarak	342
(2) Türk Hukukunda	349
(3) Alman Hukukunda.....	351
(4) İsviçre Hukukunda.....	353
(5) Değerlendirmemiz	357
c. Denetçinin Hukuki Niteliği.....	365
(1) Genel Olarak	365
(2) Denetçinin Organ Olup Olmadığı Sorunu	369
(3) Değerlendirmemiz	377
d. Denetimin Konusu	381
e. Denetçinin Görevleri.....	384
f. Denetçinin Nitelikleri ve Seçimi	388
g. Denetimin Raporu.....	390
h. Denetimin Sonuçları	393
2. Bakanlık (Devlet) Denetimi	393
3. Bağımsız İdari Kurumların Denetimi.....	398
4. Özel Denetim.....	402

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

FİNANSAL TABLO VE RAPORLARIN HUKUKİ SONUÇLARI

I. GENEL KURUL AÇISINDAN	407
--------------------------------	-----

A. Genel Kurul Kararları.....	408
1. Finansal Tablo ve Raporların Hukuki Niteliği.....	408
2. Finansal Tablo ve Raporların Genel Kurul Kararıyla Bağlantılı Olması	413
3. Dürüst Resim İlkesine Aykırı Finansal Tablo ve Raporların Genel Kurul Kararlarına Etkisi	415
a. Esaslı Aykırılık.....	416
(1) Yokluk	417
(2) Butlan (Kesin Hükümsüzlük).....	420
b. Esaslı Olmayan Aykırılık.....	435
(1) Genel Olarak	435
(2) İptal Edilebilirlik.....	436
(3) Etki Prensibi (İllyet Bağı).....	446
B. İbra	451
1. Genel Olarak	451
2. Örtülü İbra.....	452
3. Açık İbra.....	459
C. Genel Kurul Toplantısının Ertenmesi.....	466
1. Genel Olarak	466
2. Hakkın Kullanım Şekli	467
3. Birinci Genel Kurul Toplantısı Açısından	469
4. İkinci Genel Kurul Toplantısı Açısından.....	473
5. Değerlendirmemiz	477
D. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı.....	477
1. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Kavramı	477
2. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Konusu ve Kapsamı	480
3. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Hukuki Niteliği.....	482
4. Bilgi Vermekten Kaçınma.....	484
5. Bilgi Alma ve İnceleme Davası.....	486
6. Raporlama ve Denetimle İlişkisi	487
II. YÖNETİM KURULU AÇISINDAN.....	491

A. Finansal Tabloların ve Faaliyet Raporunun Onaylanması ve Denetçiye İbrazi Yükümü	491
B. Finansal Tabloların ve Faaliyet Raporunun Genel Kurula Sunulması	492
III. DENETİM AÇISINDAN	493
A. Denetçi Raporunun Hukuki Niteliği	493
B. Düzenlenmemiş Sayılma	495
C. Denetim Sonuçları	497
1. Genel Olarak	497
2. Denetçinin Olumlu Görüş Vermesi	498
3. Denetçinin Sınırlı Olumlu Görüş Vermesi	499
4. Denetçinin Olumsuz Görüş Vermesi	501
5. Denetçinin Görüş Vermekten Kaçınması	502
6. Denetçi Raporunun Hukuki İşlemlere Etkisi	502

BEŞİNCİ BÖLÜM
FINANSAL TABLO VE RAPORLARIN
DÜZENLENMESİNDEN DOĞAN SORUMLULUK

I. HUKUKİ SORUMLULUK.....	505
A. Genel Olarak	505
B. Finansal Tablo ve Raporların Düzenlenmesinden Sorumlu Organ.....	510
1. Yönetim Kurulu	510
a. Genel Olarak	510
b. Yönetim Kurulunun Finansal Tablo ve Rapor Tanzimine Dair Görevleri.....	510
(1) Muhasebe, Finans Denetimi ve Finansal Planlamanın Oluşturulması.....	510
(2) Ticari Defterlerin Tutulması	512

---

(3) Yıllık Faaliyet Raporu ve Kurumsal Yönetim Açıklamasının Düzenlenmesi	514
(4) Borca Batıklık Halinde Bildirim	514
2. Yönetim Kurulunun Finansal Tablo ve Raporlara İlişkin Görev ve Yetkileri Başkasına Devredilebilir mi?	515
C. Finansal Tablo ve Raporların Düzenlenmesinden Sorumluluğun Kaynakları	520
1. Genel Olarak	520
2. Belgelerin ve Beyanların Kanuna Aykırı Olması.....	521
3. Sermaye Hakkında Yanlış Beyanlar	525
4. Değer Biçmede Yolsuzluk	526
5. Kanun ve Esas Sözleşmeden Kaynaklanan Yükümlülüklerin İhlali.....	527
D. Finansal Tablo ve Raporların Düzenlenmesinden Sorumluluğun Şartları.....	535
1. Fiil.....	535
2. Zarar	536
a. Doğrudan Zarar	537
b. Dolaylı Zarar.....	543
3. Kanun ve Esas Sözleşmeye Aykırılık	545
4. İliyet Bağı	547
5. Kusur.....	548
E. Sorumluluk Davası.....	557
1. Taraflar.....	557
a. Şirket Açısından.....	558
b. Pay Sahibi Açısından.....	558
c. Alacaklı Açısından.....	559
2. Şirketin Açacağı Sorumluluk Davaları Bakımından Genel Kurul Kararının Gerekliği Hakkında.....	559
3. Farklılaşmış Teselsül ve Rücu İlişkisi.....	563
4. Görevli ve Yetkili Mahkeme	566

5. Zamanaşımı	566
II. CEZAI SORUMLULUK.....	568
A. Genel Olarak	568
B. Finansal Tablo ve Raporlar İle İlgili Düzenlenen Cezai Hükümler.....	570
1. Defter, Belge ve Kayıtların Denetime Yetkili Kişilere Verilmemesi.....	570
2. Defter Tutma, Düzenleme ve Saklama Yükümlülüğüne Aykırı Davranılması	571
3. Yasal Defterlerde, Muhasebe Kayıtlarında ve Finansal Tablo ve Raporlarda Usulsüzlük Yapılması, Sahte Belge Düzenlenmesi	572
4. Bağlı ve Hâkim Şirket Raporlarının Hiç veya Gereği Gibi Düzenlenmemesi.....	574
5. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'nun Düzenlemelerine Uyulmaması	575

ALTINCI BÖLÜM

FINANSAL TABLO VE RAPORLARIN DENETİMİNDEN DOĞAN SORUMLULUK

I. DENETÇİNİN TÜRK TİCARET KANUNU DOLAYISIYLA SORUMLULUĞU.....	577
A. Genel Olarak	577
B. Denetçinin Kanuni Görevleri Dolayısıyla Genel Sorumluluğu... 581	
1. Denetçinin Kanuni Görevleri ve Kapsamı.....	581
2. Sorumluluğun Niteliği, Dayanağı ve Kapsamı	585
a. Sorumluluğun Dayanağı	585
b. Sorumluluğun Niteliği.....	586
c. Sorumluluğun Kapsamı	587
C. Denetçinin Sır Saklama Yükümlülüğü Dolayısıyla Sorumluluğu 590	
1. Genel Olarak	590

---

2. Sorumluluğun Niteliği Dayanağı ve Kapsamı	592
II. DENETÇİNİN KAMU GÖZETİMİ KURUMUNUN GÖZETİMİ DOLAYISIYLA SORUMLULUĞU.....	595
A. Genel Olarak	595
B. Sorumluluğun Niteliği, Dayanağı ve Kapsamı	595
III. DENETÇİNİN SERMAYE PİYASASI KANUNU DOLAYISIYLA SORUMLULUĞU	597
A. Genel Olarak	597
B. Sorumluluğun Niteliği, Dayanağı ve Kapsamı	598
1. Sorumluluğun Dayanağı	598
2. Sorumluluğun Niteliği	598
3. Sorumluluğun Kapsamı	608
IV. DENETÇİNİN BANKACILIK KANUNU DOLAYISIYLA SORUMLULUĞU	609
A. Genel Olarak	609
B. Sorumluluğun Niteliği, Dayanağı ve Kapsamı	609
V. DENETÇİNİN GENEL SORUMLULUK HÜKÜMLERİ ÇERÇEVESİNDE SORUMLULUĞU	612
A. Denetçinin Haksız Fiil Sorumluluğu	612
1. Genel Olarak	612
2. Sorumluluğun Şartları.....	613
B. Denetçinin Sözleşme Benzeri Sorumluluğu.....	617
1. Genel Olarak	617
2. Sözleşmenin Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkisi.....	618
SONUÇ	621
KAYNAKÇA.....	645